LAHTI

LAHDEN KAUPUNGIN PERUSOPETUKSEN YKSIKKÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO-SUUNNITELMA

Sisältö

Johdanto **1**

Oppilashuolto **2**

Monialainen oppilashuollon yhteistyö 2

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut 3

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat 6

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen 16

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa 23

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen 24

Oppilashuollon opetussuunnitelma -työryhmän kokoonpano

Eija Kinnunen, *johtava psykologi*
Jussi Pasanen, *koulukuraattori*
Anne Laine, *päivähoidon psykologi*
Heli Pätiälä, *koulukuraattori*
Aija Marola, *päiväkodin johtaja*
Susanna Iivonen-Pekesen, *koulukuraattori*
Hannele Poutianen, *terveysneuvontapalveluiden päällikkö*
Marja Kauppila, *rehtori*
Maritta Turunen, *rehtori*
Kati Pennanen, *rehtori*
Johanna Saastamoinen, *erityisopetuksen suunnittelija*
Minna Tuominen, *projektipäällikkö*
Kimi Uosukainen, *Lahden nuorisovaltuuston puheenjohtaja*
Heli Pakarinen, *Lahden seudun vanhemmat ry*

Lahden kaupungin esi- ja perusopetuksen oppilashuollon opetussuunnitelma hyväksytty Sivistyslautakunnassa 11.6.2014.

Johdanto

Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astuu voimaan 1.8.2014. Opetushallitus on uudistanut opetussuunnitelman perusteiden oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevat osuudet esi- ja perusopetuksen osalta ja antanut kunnille määräyksen opetussuunnitelman muuttamisesta siten, että uusi opetussuunnitelma on käytössä 1.8.2014 alkaen.

Tämä opetussuunnitelma on laadittu sivistystoimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyönä.. Nuorisovaltuusto ja Lahden seudun vanhemmat ry ovat osallistuneet opetussuunnitelman laadintatyöhön

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisena yhteistyönä.

Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus,
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä
- koulu - / esipetusyksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevassa osuudessa kuvataan esi- ja perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään

- opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan,
- yksikkökohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset,
- yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman perusrakenne sekä
- osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista (esimerkiksi poissaoloihin, päihteiden käyttöön puuttuminen, sairaalaopetusyhteistyö, tapaturmat).

Kuntakohtainen opetussuunnitelma, johon opetussuunnitelman perusteet on sisällytetty, toimii suoraan pohjana yksikön oppilashuoltosuunnitelmalle. Näin vältytään päällekkäisiltä kirjauksilta ja varmistetaan yksiköiden yhtenäinen toimintakulttuuri.

Perusopetus

Oppilashuolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä **oppilashuolto**, opiskelijasta käsitettä **oppilas** ja oppilaitoksesta nimitystä **koulu**. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä **opetuksen järjestäjä**[1].

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus[2].

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää[3]. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.[4] Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Opetuksen järjestäjä asettaa **oppilashuollon ohjausryhmän** ja **koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät**. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa **asiantuntijaryhmässä**. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus[5]. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.[6] Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut[7]. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla[8]. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa[9].

---

1 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.
2 YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989
3 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.
4 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.
5 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.
6 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.
7 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.
8 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.
9 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

Kuntatasolla oppilashuoltotyön linjauksista ja työnjaosta huolehtii **kuntakohtainen oppilashuoltoryhmä**, joka toimii oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoittamana oppilashuollon ohjausryhmänä esi- ja perusopetuksen osalta. Kuntakohtaisessa oppilashuoltoryhmässä on edustettuna lastensuojelu, perheneuvola, nuorisopsykiatria, terveysneuvonta, nuorisopalvelut ja koulujen ja esiopetuksen oppilashuollon toimijoita sekä tarvittaessa huoltajien ja oppilaiden edustus. Työryhmän puheenjohtajana toimii opetus- ja kasvatusjohtaja ja valmistelijana johtava psykologi.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma[10]

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa[11].

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille. Tämä opetussuunnitelma toimii pohjana koulukohtaisesti laadittavalle oppilashuoltosuunnitelmalle. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon valtuustossa 3/2014 hyväksytty lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

Oppilashuoltosuunnitelman sisältö:

1. *Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut* [12]
2. *Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat*
3. *Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen*
4. *Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajien kanssa*
5. *Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen*

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa, esimerkiksi kouluterveyskyselyn tuloksia. Lisäksi huomioidaan kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

---

10 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

11 Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

12 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

Oppilashuollon kokonaistarve

Oppilashuollon kokonaistarvetta arvioidaan kouluterveyskyselyn ja maakunnallisten arviointikyselyiden pohjalta. Maakunnalliset kyselyt toteutetaan parillisina vuosina. Kyselyjen tulokset käsitellään kuntakohtaisessa oppilashuollon kehittämistyöryhmässä.

Tulevien vuosien erityisinä kehittämiskohteina opetussuunnitelmatyössä ja oppilashuoltotyössä ovat Lahdessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti:

- Koulupoissaoloihin puuttuminen, kouluviihtyvyyden lisääminen
- Oppilaiden kuulluksi tuleminen ja kouluyhteisön myönteinen vuorovaikutuskulttuuri
- Yhteistyö huoltajien ja oppilaiden kanssa, osallisuutta edistävä toimintakulttuuri
- Päihteiden käyttöön puuttuminen, ennaltaehkäisevä työote
- Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ

Koulun arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja tulevan kauden koulukohtaiset painopisteet oppilashuoltotyössä:

- 700 oppilasta, 28 perusopetusryhmää, kolme koulumuotoa (esiopetus, ala- ja yläkoulu, alueellinen erityisluokka 7-9 luokat)

-keskustan alueen koulu

-koulupoissaoloihin puuttuminen, kouluviihtyvyyden lisääminen (kuulluksi tuleminen), kiusaamisen ennalta ehkäiseminen

Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö ja
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Mahdollisuus on järjestettävä myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Arvion tuen tarpeesta ja kiireellisyydestä tekee asianomainen kuraattori tai psykologi.

Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa oppilas on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään kouluyhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä oppilaiden ja perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia ja sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Kaikille kouluille on nimetty omat koulukuraattorit ja koulupsykologit. Mitoituksen perustana on lainsäädännöstä seuraava palveluiden tuottamisen vaatimus ja siihen liittyvät määräajat, jotka edellyttävät riittävää henkilöstömitoitusta, kelpoisuuksia ja ammatillista osaamista. Työ on jaettu alueellisesti, ja alueen kuraattorit ja psykologit muodostavat tiimin.

Koulupsykologit

Psykologi osallistuu oppilashuoltotyöhön oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Koulupsykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko kouluyhteisön tai luokan hyvinvointia tukevia toimenpiteitä.

Psykologin työn tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää oppilaan oppimisvaikeuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä oppilaan lähiverkoston ja tarvittavan viranomaisverkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin.

Koulukuraattorit

Koulukuraattori tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista sosiaalityötä. Tehtävät koostuvat asiakastyöstä, opetussuunnitelman mukaisesta oppilashuoltotyöstä, verkostotyöstä sekä yhteistyöstä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa.

Koulukuraattori antaa oppilaalle ja hänen lähiyhteisölleen tukea, ohjausta ja asiantuntija-apua, jolla pyritään ehkäisemään ja poistamaan oppilaan kehitykseen liittyviä sosiaalisia vaikeuksia sekä edistämään koulun ja kodin välistä yhteistyötä.

Koulukuraattoripalvelua annetaan koulun sosiaalityön palvelutehtävän perusteella.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää kouluikäisten lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Kouluterveydenhuollossa työskentelevät kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Peruskoulun aikana oppilailla on yhdeksän terveystarkastusta. Koulun alkaessa ensimmäisellä luokalla, murrosikää lähestyttäessä viidennellä luokalla ja peruskoulun loppuvaiheessa kahdeksannella luokalla oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus sekä vanhempien tapaaminen. Terveystarkastuksissa pyritään havaitsemaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä tarvittavan tuen järjestämiseksi.

Muut oppilaan koulunkäynnin tukemiseen osallistuvat tahot koulussa

Koulussa voi työskennellä määräaikaisesti erilaisia hanketyöntekijöitä tai esim. nuorisotyöntekijöiden työstä osa voi tapahtua koulun tiloissa. Oppilashuoltotyössä varmistetaan, että työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken on selkeä. Hanketyö suunnitellaan aina koulun henkilöstön kanssa siten, että se tukee koulun muuta hyvinvointia edistävää toimintaa.

Koulun kuvaus käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista ja siitä, miten ne kohdennetaan yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan: (esim. kuraattori 2pvä/vko, psykologi 1-2krt/vko, terveydenhoitaja n/vko…?)

-koulukuraattori kolmena päivänä viikossa

-koulupsykologin resurssi koululle on noin kaksi päivää viikossa

-kouluterveydenhoitaja koululla joka päivä

-kaksi opinto-ohjaajaa ja erityisopettajaa, koulunuorisotyöntekijä 2,5 päivää viikossa

- oppilashuoltoryhmä kokoontuu kaksi kertaa viikossa

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat [13]

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.[14] Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä[15]. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön[16]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä[17]. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.[18]

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa[19]. Turvallisuuden

---

13 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

14 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

15 Perusopetuslaki 47a§ 1 mom. (1267/2013)

16 Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

17 Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

18 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

19 Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Oppilashuollon tehtävänä on kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ensisijaisesti kouluyhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin pyrkivää ennaltaehkäisevää yhteistoimintaa kaikkien toimijoiden (oppilaat, vanhemmat, henkilökunta, alueen yhteistyötahot jne.) kanssa.

Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä. Oppilashuoltoryhmässä käsitellään kouluterveyskyselyn tulokset, kriisisuunnitelmat ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävät toimintamallit.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti (vuosikellotetut kokoontumiset) ja kaikkien luokkien tilanne käsitellään oppilashuoltoryhmissä vuosittain. Oppilaiden kokemukset omasta hyvinvoinnistaan ja luokan tilanteesta kartoitetaan vuosittain. Oppilaskunnan edustajat voivat käydä kertomassa luokkansa tilanteen/ esittelemässä luokkakyselyiden tuloksia oppilashuoltoryhmässä. Kyselyistä nousevien havaintojen perusteella voidaan luokkaan kohdentaa hyvinvointia ja turvallisuutta tukevia yhteisöllisiä toimintamalleja. Oppilashuoltohenkilöstö voi myös vierailla luokassa joko seuraamassa tuntia tai keskustelemassa oppilaiden kanssa. Yhteisöllistä oppilashuoltoa ohjataan ja toteutetaan koulutasolla yhteisten, keskustelua ohjaavien työvälineiden (esimerkiksi kyselytulokset, kysymyspatteristot jne.) avulla.

Oppilashuoltoryhmä voi olla suunnittelemassa erilaisia teemapäiviä, koulukohtaisia kyselyjä ja erilaisia koulun toimintakulttuurin kehittämiseen tähtääviä toimenpiteitä ja ohjelmia (esimerkiksi VERSO, KiVa- koulu, Askeleittain, Aggression portaat).

Oppilashuoltoryhmän jäsenet voivat kuulla tukioppilaita tai oppilaskunnan jäseniä tai olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa vanhempainiltoja ja kouluun tutustumispäiviä. Oppilashuoltoryhmän jäsenet voivat myös toimia jäseninä koulun kehittämistiimeissä tai olla mukana koulun kehittämispäivissä oman alansa asiantuntijoina.

Jokaisessa koulussa toimii KiVa -tiimi.

Yhteisöllisen oppilashuoltotyön prosessikuvaus löytyy www.peda.net/lahti -sivustolta.

Kuvaus oman koulun yhteisöllisen oppilashuoltotyön toimintatavoista ja malleista (esimerkiksi kummioppilas- tukioppilastoiminta, välituntitoiminta, ryhmätoiminta, vanhempainillat jne.)

- tukioppilastoiminta, verso, kiva-koulu, välituntitoimintaa, oppilaskunta, kerhot, vanhempainillat, kolme vanhempainyhdistystä
- koko koulun teemapäivät, kodin ja koulun päivä
- ryhmäyttämispäivät
- esiopetuksen, alakoulun luokkien ja 7. luokkien läpikäyminen (Mitä kuuluu -kysely), tarvittaessa myös muiden luokka-asteiden luokkia, laajoihin terveystarkastuksiin liittyvävät luokkakohtaiset yhteenvedot
- valtakunnallinen kouluterveyskysely
- maakunnallinen koulukysely
- kiva-koulukyselyt

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa koulussa joko rehtori tai apulaisrehtori. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä on monialainen ja siihen voi kuulua rehtorin/apulaisrehtorin lisäksi kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori,

koulupsykologi, laaja-alainen erityisopettaja ja 7-9 -luokilla oppilaanohjaaja. Luokkaa käsiteltäessä yhteisöllisesti voi paikalla olla luokan oppilaskunnan hallituksen jäsen/jäseniä.

Oppilaskohtaisia asioita käsitellessä kootaan ko. asian käsittelyyn oma moniammatillinen asiantuntijaryhmä.

Koulun kuvaus oppilashuoltoryhmän toimintatavoista ja käytännöistä:

- oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtorit, erityisopettajat, terveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi, opinto-ohjaajat (yläkoulussa), koulunuorisotyöntekijä (tarvittaessa)
- kokoontuu kaksi kertaa viikossa
- tarvittaessa kokoontuu tapauskohtainen asiantuntijaryhmä
- aineenopettaja voi olla mukana yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä tarvittaessa

Yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä

Jokaisella alueella toimii alueellinen hyvinvointiryhmä, jonka toiminnasta vastaa aluerehtori tai aluepäiväkodinjohtaja. Työryhmään kuuluu alueella lasten ja nuorten parissa toimivia ammattilaisia lastensuojelusta, perheneuvolasta, neuvola- ja kouluterveydenhuollosta, nuorisopalveluista ja koulukuraattori- ja psykologipalveluista. Työryhmässä käsitellään alueen lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä asioita, suunnitellaan kehittämishankkeita ja yhteistyötä vanhempien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kuntatasolla yhteistyötä koordinoi oppilashuollon kehittämistyöryhmä, jossa kaikki lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät tahot ovat edustettuina. Työryhmä tekee yhteistyötä myös nuorisovaltuuston, vanhempainyhdistyksen ja järjestöjen kanssa.

Koulun kuvaus yhteistyökäytännöistä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (esim. nuorisopalvelut, kolmas sektori):

- koulunuorisotyöntekijä, nuorisopalvelut, Keskustan alueen hyvinvointiryhmä, alueellinen oppilashuoltoryhmä, lastensuojelu, perheneuvola, seurakunta, nuorisovastaanotto, koulupoliisi, etsivä nuorisotyö, lastenneuvola, erilaiset projektit

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja

toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Nivelvaiheista on laadittu prosessikuvaukset. Nivelvaiheissa huolehditaan sekä opetuksen että oppilashuollon järjestämiseksi tarvittavien tietojen siirtämisestä. Tietoja siirretään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan kuitenkin siirtää joka tapauksessa. Jos oppilas siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, tähän tarvitaan kuitenkin oppilaan, tai mikäli hänellä ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, huoltajan suostumus.

Koulun kuvaus:

- vanhempien ja esiopettajien tapaaminen toukokuussa
- esikoululaiset tutustuvat alakoulun opiskeluun ja vanhemmat tulevaan opettajaan (tiedonsiirto)
- keskustan alueen esiopettajien ja ensimmäisen luokan opettajien tapaamiset
- opinto-ohjaajat käyvät tukioppilaiden kanssa tapaamassa tulevia 7. luokkalaisia joulukuussa
- 6. luokkalaiset tulevat tutustumaan muutamaksi tunniksi yläkoulun opiskeluun ja kouluun tammikuussa
- tulevat 7. luokkien luokanvalvojat, rehtori, opinto-ohjaajat ja erityisopettajat tapaavat 6. luokkien luokanopettajia
- toukokuussa järjestetään tulevien 7. luokkalaisen vanhempainilta
- ammatilliseen koulutukseen siirtyvien oppilaiden siirto-HOJKS huoltajien luvalla

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Kouluyhteisön ja -ympäristön on suojattava terveyttä. Hyvät työ- ja opiskeluolosuhteet luovat edellytykset koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle. Oppilaan terveyden edistämiseksi on kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa. Työolot tutkitaan joka kolmas vuosi työsuojeluviranomaisten aloitteesta. Tarkastuksesta laaditaan raportti ja samoin todetuista puutteista ja niiden korjaamisesta laaditaan suunnitelma. Arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Kouluyhteisön ja -ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, koulutyön ergonomia, tapaturmavaarat, kalusteiden, sosiaalitilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso huomioidaan tarkastuksessa. Tarkastuksessa tulee käydä läpi oppilashuollon suunnitelma.

Koulun kuvaus:

- työpaikkatarkastukset
- palotarkastukset, poistumisharjoitus, uusien opettajien turvakävely, turvakansion päivittäminen
- oppilaiden vuosittaiset terveystarkastukset, tarvittaessa työskentelyergonomian tarkastukset
- ensiapukoulutukset henkilöstölle
- sisäilmastokyselyt
- sisäilmaryhmä
- työhyvinvointitiimi
- vuosittaiset remontit

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Kouluterveydenhuollon työntekijät osallistuvat kouluyhteisössä oppilaan terveyden edistämiseen ja terveystiedon vahvistamiseen yhteistyössä opetushenkilöstön ja oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa. Terveystieto-oppiaineen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa. Kouluterveydenhoitaja voi osallistua opettajan tukena terveystiedon opetukseen.

Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset ovat osa koulun terveyskasvatusta. Kouluterveydenhuollossa toteutetaan lapsen kehitysasteen mukaisesti terveysneuvontaa ja – ohjausta. Yksilö- ja ryhmäneuvonnassa painotetaan kansanterveyden kannalta keskeisiä aiheita, ja tekijöitä, joita esimerkiksi kouluterveyskysely nostaa esiin.

Näitä ovat: mielenterveys, seksuaalisuus, tartuntataudit, väkivalta ja koulukiusaaminen, tapaturmien ehkäisy ja turvallisuus, ravitsemus, painon hallinta, tupakoinnin, päihteiden ja huumaavien aineiden käytön ehkäisy ja lopettaminen, uni ja lepo, hygienia, suun terveys, liikunnallinen elämäntapa sekä tietokonepelit, tv-viihde ja viihde-elektroniikka. Yksilö- ja ryhmäneuvontaa toteutetaan suunnitelmallisesti ja koululaisen kehitykselliset tarpeet huomioiden kohdennettuna koululaisille ja heidän huoltajilleen.

Koulun kuvaus:

- konsultaatio terveydenhoitajalta
- erilaiset oppitunnit tarvittaessa (elämänhallinta)
- vuosittaiset terveystarkastukset
- kouluterveyskyselyt
- yhteistyö terveydenhuollon opiskelijoiden kanssa
- erilaiset projektit
- vanhempainillat

Järjestyssäännöt

Koulu päivittää vuosittain järjestyssäännöt ja ne liitetään koulun työsuunnitelmaan (Wilma) ja www.peda.net/lahti -sivustolle. Järjestyssäännöt vahvistetaan lukuvuosisuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Koulupoissaoloihin puuttumisen yhteistyömalli

Poissaoloihin puuttumisen mallin tarkoituksena on päästä puuttumaan mahdollisimman varhain poissaolojen taustalla oleviin ongelmiin yhdessä oppilaiden, huoltajien ja tarvittaessa viranomaisverkostojen kanssa. Pitkittyneet poissaolot voivat hankaloittaa opinnoissa etenemistä, vaikuttaa oppilaan kaverisuhteisiin ja pahimmillaan lisätä syrjäytymisen riskiä.

Oppilaan tehtävänä on huolehtia koulunkäynnistä työjärjestyksen mukaisesti ja huoltajan tulee ilmoittaa heti aamulla alakoulussa omalle opettajalle ja yläkoulussa luokanvalvojalle Wilma-viestillä, tekstiviestillä tai puhelimitse, jos oppilas on poissa koulusta.

Opettaja/luokanvalvoja seuraa Wilman välityksellä poissaoloja päivittäin. Jos oppilas on luvatta poissa yhdenkin päivän tai jos selvitettyjä poissaoloja kertyy huolestuttavan paljon (esim. yhteensä viikon tuntimäärää vastaava määrä), opettaja keskustelee oppilaan kanssa, on yhteydessä kotiin ja selvittelee tilannetta. Tarvittaessa sovitaan oppilaan ja huoltajan kanssa koulun tukitoimista (opetusjärjestelyihin liittyvä tai oppilashuollollinen tuki).

Mikäli poissaolot jatkuvat edelleen (30 - 60 tuntia), opettaja pyytää konsultaatiota oppilashuoltoryhmän jäseniltä. Tarvittaessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä ja sovitaan lisäselvityksistä (esim. koululääkärin vastaanotto), joiden tavoitteena on löytää poissaolojen taustalla olevat tekijät: onko kyse esimerkiksi motivaation puutteesta, kaveriongelmista, jännittämisestä, terveydellisistä syistä, kiusaamisesta, mielialaongelmasta tai lastensuojelun tuen tarpeesta.

Lisäselvitysten jälkeen pidetään neuvottelu, johon voidaan kutsua oppilaan ja huoltajien lisäksi myös koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja (esim. lastensuojelu, SIHTI, perheneuvola) tarpeen mukaan. Oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan kouluun palaamissuunnitelma ja sovitaan esim. kuka koulussa toimii oppilaan tukihenkilönä ja kuinka poissaolojakson aikana kertyneet rästitehtävät hoidetaan. Lisäksi sovitaan siitä, miten toimitaan, jos poissaoloja vielä tulee. Tukitoimia lisätään tarpeen mukaan.

Mikäli poissaolot edelleen jatkuvat, monialainen asiantuntijaryhmä voi yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa konsultoida kuntakohtaista oppilashuollon kehittämistyöryhmää (vrt. laajennettu monialainen asiantuntijaryhmä).

Koulun kuvaus poissaolojen seuraamisesta, aikataulut, vastuut jne:

- Lahden kaupungin poissaolojen seurannan malli
- luokanopettaja tai luokanvalvoja seuraa poissaoloja päivittäin
- luokkien poissaolotilastot kuukausittain (kuun lopussa)
- jokainen poissaolo selvitettävä mahdollisimman pian

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Tapaturmien ehkäisy kuuluu osaksi kokonaisvaltaista turvallisuuden edistämistä koulussa. Turvallisuussuunnittelun tulee pohjautua aina koulukohtaisten uhkatekijöiden selvittämiseen, jota edistetään jatkuvalla koulu- ja koulumatkatapaturmien seurannalla sekä kolmen vuoden välein tehtävällä opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden tarkastuksella.

Opetushenkilöstön vastuulla on toteuttaa opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta tapaturmista ja turvallisuudesta. Lisäksi johdon tulee huolehtia, että koulussa on riittävästi ensiapukoulutettuja, jotta toiminta hätätilanteessa on mahdollisimman tehokasta ja loukkaantunut henkilö saadaan mahdollisimman nopeasti hoitoon.

Suunnitelmallinen koulutapaturmien seuranta tuottaa tietoa suoraan kouluissa tehtävän ennaltaehkäisytyön tueksi. Opettajien ja muun koulun henkilökunnan ensiaputaitoja ja näiden valmiuksien ylläpitämistä edistetään säännöllisellä koulutuksella.

Koulutapaturmilla tarkoitetaan oppilaalle koulumatkalla (=matka kotoa kouluun ja koulusta suoraan kotiin), koulussa muualla koulutuntien aikana koulutyötä suorittaessa tai koulun järjestämissä opettajan valvomissa tilaisuuksissa sattunutta tapaturmaa. Kouluilla järjestetään myös eri järjestöjen toimintaa, joissa sattuneet tapaturmat eivät ole koulutapaturmia.

Tarkemmat ohjeet intrassa kouluterveydenhuollon alla.

Koulun kuvaus (tarvittaessa):

- henkilöstön ensiapukoulutusta suunnitelmallisesti

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Koulun tavoitteena on ohjata oppilaita terveellisen elämäntavan piiriin. Tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käydään läpi oppilaan kouluaikana ikäkauden huomioon ottaen usean eri oppiaineen puitteissa ja erityisesti terveystiedon oppimäärässä. Koulu voi myös pyytää ulkopuolisia asiantuntijoita puhumaan oppilaille tupakan- ja päihteidenkäytön haitoista.

Kouluterveydenhuollossa päihteiden kartoittaminen kuuluu osana nuorten terveystarkastuksiin ja terveystapaamisiin. Yläkoululaisten päihteiden käytön kartoituksessa käytetään nuorten päihdemittari ADSUME:a. Kartoitus tehdään kaikille kahdeksasluokkalaisille systemaattisesti osana laajaa terveystarkastusta. Päihdemittarin tarkoitus on auttaa nuorta itseään ja kouluterveydenhuollon henkilöstöä tunnistamaan ja arvioimaan nuoren päihteiden käyttöä ja saamaan systemaattista tietoa varhaisen puuttumisen perusteeksi. Päihdemittarin tulosten perusteella mahdollistetaan varhainen puuttuminen ja hoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu.

Tupakoinnin, alkoholin ja päihteidenkäyttöön puuttuminen
Toimintaohje turvakansiossa.

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Ohjeistukset löytyvät Lahden kaupungin verkkosivuilta www.lahti.fi.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä[20]

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Lahdessa kaikki koulut ovat mukana KiVa- koulu-toiminnassa ja toteuttavat lisäksi muita koulukohtaisia kiusaamisen vastaisia ohjelmia. Suunnitelmassa otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa. Suunnitelmassa kuvataan:

- koulun käytössä olevat kiusaamisen vastaiset ohjelmat ja näiden vastuuhenkilöt
  Koulun kuvaus toiminnasta

-Kiva- koulu tiimi: Eija Lahtinen-Salovaara, Juha Lukkarinen, Veli-Matti Koskimaa, Kaisa Tukia (yläkoulu) Satu Ketolainen ja Piia Hirvonen (alakoulu) -Kiva-koulu luokanvalvojan tunnit - Verso: Johanna Ritala (yläkoulu), Kirsti Siitonen ja Kirsi Vilén (alakoulu) - tukioppilastoiminta (Maria Jalojärvi ja Jaana Luomanperä) - kasvatuskeskustelut - teemapäivät - yhteistyö koulupoliisin kanssa

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen,
  Koulun kuvaus toiminnasta

- kaikkien sitoutuminen kiusaamisen vastaiseen toimintakulttuuriin (hyvät käytöstavat, toisten kunnioittaminen, erilaisuuden hyväksyminen) - koulun henkilökunta toimii esimerkkinä kunnioittavasta suhtautumisesta toisia kohtaan - Kiva- koulu tunnit 1, 4 ja koko yläkoululle luokanvalvojan tunnin yhteydessä - luokkatunnit tarvittaessa yhteistyössä luokanvalvojan kanssa - vanhempainillat -Verso- toiminta - luokkakokoukset - koulupoliisin tietoiskut - kasvatuskeskustelut

20 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla,
  Koulun kuvaus toiminnasta

Yhteisötaso: - kiusaamisen vastaisen toimintakulttuurin ylläpitäminen koulun arjessa: ilmapiiri, kiusaamiseen puuttuminen - oppilaiden osallisuuden lisääminen (koulunuorisotyö, oppilaskunta) - vanhempien osallistuminen Ryhmätaso: - kyselyt, oppitunnit, ryhmäyttämiset Yksilötaso: - tapauksesta riippuen asian käsittely vertaissovittelussa, Kiva-tiimissä tai tarvittaessa muilla keinoin

- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
  Koulun kuvaus toiminnasta

Aluksi asiaa selvitellään Kiva-prossessin mukaisesti. Tapauskohtaisesti seuranta järjestetään 1-4 viikon sisällä. Mikäli kiusaaminen jatkuu, rehtori puhuttaa kiusaajan. Tarvittaessa kutsutaan myös huoltajat koululle. Jos kiusaaminen edelleen jatkuu, koulussa toimitaan perusopetuslain määräämien kurinpitosäännösten mukaisesti (jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen). Vakavimmissa kiusaamistapauksissa (esim. fyysinen väkivalta) pyydetään heti paikalle poliisi ja huoltajat. Hoitoon ohjauksen tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. (oppilashuollolliset toimet, terveydenhuollon palvelut)

- yhteistyö huoltajien kanssa
  Koulun kuvaus toiminnasta

Kiva-prosessin mukaisesti huoltajia tiedotetaan kiusaamistapauksesta, kun asiaa on oppilaiden kanssa käsitelty Kiva-tiimissä. Koulu kannustaa huoltajia ottamaan yhteyttä esimerkiksi luokanvalvojaan, mikäli heidän tietoonsa tulee koulukiusaamista. Kiusaamisen vastaista työtä pidetään esillä mm. vanhempainilloissa.

- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
  Koulun kuvaus toiminnasta

Vakavissa kiusaamistapauksissa (esim. fyysinen väkivalta) tehdään yhteistyötä poliisin kanssa. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä myös sosiaalitoimen kanssa.

- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
  Koulun kuvaus toiminnasta

Kiva-prosessista tiedotetaan huoltajille alakoulun sekä 7. luokkien vanhempainillassa. Wilmasta löytyy tiedote Kiva koulu -ohjelman toimintatavoista. Henkilöstön kanssa käydään vuosittain läpi Kiva koulu -kyselyn tulokset. Kiusaamisen vastaisena teemapäivänä opettajille ja oppilaille avataan koulun kiusaamisen vastaista suunnitelmaa.

- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.
  Koulun kuvaus toiminnasta

Suunnitelman toteutumista arvioidaan ja sitä päivitetään vuosittain.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma päivitetään yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma[21].

Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa,
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille,
- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

Lahdessa on luotu turvakansio-malli, jossa edellä mainitut asiat on kuvattu. Koulun omat tarkistukset ja täsmennykset tehdään vuosittain ja ne käydään oppilaiden ja henkilöstön kanssa läpi lukukauden alussa. Kyseinen kansio on henkilöstön saatavilla sähköisesti ja yhtä paperiversiota säilytetään sovitussa paikassa koululla.

Jokaisessa tilassa on paperisena poistumis-/suojautumisohje ja pikaohje A4-kokoisena. Pelastusharjoitus järjestetään vuosittain kouluissa.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen [22]

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.[23] Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen[24]. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti[25]. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

---

21 Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

22 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

23 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

24 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

25 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.[26] Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta[27].

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus, jossa käytetään www.peda.net/lahti -sivustolta löytyvää lomaketta. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

Yksilökohtaisen oppilashuollon prosessikuvaus ja neuvotteluopas löytyvät www.peda.net/lahti -sivustolta.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset tehdään 1., 5. ja 8. luokilla. Vanhemmat kutsutaan aina mukaan tarkastuksiin ja tarkoitus on arvioida koko perheen hyvinvointia. Tarkastusta varten oppilas täyttää terveyskyselylomakkeen ja vanhemmat terveystarkastuksen esitietolomakkeen. Perheen, koulun ja kouluterveydenhuollon yhteistyötä vahvistetaan yhteisellä arvioinnilla oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan kaikki edellä mainitut kyselyt ja niissä esille tulevat asiat käydään läpi oppilaan ja vanhempien kanssa. Oppilaan ja vanhemman suostumuksella annetaan oppilaan hyvinvoinnista kirjallinen palaute opettajalle tarkastuksen jälkeen.

Koulun kuvaus toiminnasta

Laajoihin terveystarkastuksiin kutsutaan oppilaan lisäksi molemmat huoltajat. Ennen tarkastukseen tuloa, oppilas ja huoltajat täyttävät lomakkeet, joissa kartoitetaan oppilaan selviytymista koulussa sekä hyvinvointia ja terveydentilaa.

Laajoista terveystarkastuksista tehdään luokkakohtaiset yhteenvedot, jotka esitellään oppilashuoltoryhmälle ja luokanvalvojalle.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Vanhempien tehtävä on kertoa koulussa lapsen opettajalle ja avustajalle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Lapsen sairaus saattaa vaatia erityistoimenpiteitä, mutta erityisjärjestelyt on aina sovittava koulussa lapsi- ja perhekohtaisesti yhteisymmärryksessä kodin ja koulun kanssa.

Kun lapsella on vakava tai pitkäaikainen sairaus, on koulussa sovittava hoitoneuvottelu, johon osallistuvat vanhempien sekä opettajan ja avustajan lisäksi erikoissairaanhoidosta sairaanhoitaja. Hoitoneuvottelussa tarkastellaan ja selvitetään lapsen selviytymistä koulussa ja hänen mahdollisesti vaatimiaan erityisjärjestelyjä sekä kirjataan hoitoneuvottelun tulos erilliseen sopimukseen. Kouluneuvotteluihin pyydetään paikalle kouluterveydenhoitaja ja tarvittaessa myös koululääkäri.

Kun lapsi aloittaa koulunkäynnin, järjestetään hoitoneuvottelu jo keväällä, jotta tarpeelliset erityisjärjestelyt ehditään suunnitella. Hoitoneuvottelu sovitaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun lapsella on todettu

26 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

27 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

vakava tai pitkäaikainen sairaus, joka vaikuttaa lapsen vointiin koulussa. Hoitoneuvottelua voi ehdottaa myös koulun henkilöstö kun lapsen voinnissa ja jaksamisessa tapahtuu havaittavia muutoksia.

Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle koulussa tulee hätätilanne kuten epilepsiakohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio. Terveydenhuollon ammattilaisen tietämystä tai taitoa ei silloin edellytetä.

Tarkemmat ohjeet löytyvät Lahden kaupungin verkkosivuilta www.lahti.fi.

Erityisruokavaliot

Kouluruokailussa on otettu syksystä 2011 käyttöön uudet ohjeet ja lomakkeet erityisruokavalioiden ilmoittamisesta. Todistus erityisruokavalion tarpeesta -lomake on päivitetty vastaamaan valtakunnallista allergiaohjelmaa, joka korostaa terveyden tukemista. Pysyvistä erityisruokavalioista, kuten keliakiaruokavaliosta ja diabeetikon ruokavaliosta sekä vaikeista ruoka-allergioista, täytetään todistus erityisruokavalion tarpeesta ruokailua varten. Lomake toimitetaan terveydenhoitajan kautta Lahden Aterialle.

Kansallisen Allergiaohjelman mukaisesti lieviä oireita (ohimenevä suun kutina tai kirvely tai ihon punoitus) aiheuttavia ruoka-aineita ei tule enää hoitaa välttämisellä vaan altistamalla ja vähitellen siedättämällä. Näin ollen lievistä allergiaa aiheuttavista ruoka-aineista ei enää laadita välttötodistusta.

Uskonnollisista ja eettisistä ruokarajoituksista vanhemmat ilmoittavat erillisellä lomakkeella suoraan Lahden Aterialle.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Oppilasta opettavat opettajat laativat pedagogisen arvion. Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Päätetty ajankohta tehostetun tuen aloittamisesta, jatkamisesta tai päättymisestä kirjataan oppilaan oppilashallinto-ohjelmaan.

Tehostetun tuen pedagogiset tavoitteet ja toimet suunnitellaan oppimissuunnitelmaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa. Mikäli tehostetun tuen antamisesta huolimatta oppilaan kehitys ei etene toivotulla tavalla, aloitetaan pedagogisen selvityksen valmistelu erityisen tuen päätöstä varten.

Oppilasta opettavat opettajat valmistelevat pedagogisen selvityksen. Pedagogiset arviot ja selvitykset käsitellään monialaisessa yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöitä konsultoiden. Oppilashuoltohenkilö arvioi, tarvitaanko pedagogisten tukitoimien lisäksi myös oppilashuollollista tukea tai selvitystä, esim. psykologisia tai lääketieteellisiä tutkimuksia, sosiaalista selvitystä tai koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin ohjaamista. Erityisen tuen pedagogiset tavoitteet ja toimet suunnitellaan HOJKSiin yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa.

Yhteistyö joustavan perusopetuksen yhteydessä

Hakeutumisesta joustavaan perusopetukseen keskustellaan yleensä yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilaan asioissa kootun asiantuntijaryhmän kanssa. Hakuprosessia ohjaa kuntaan laadittu erillinen ohjeistus joustavan perusopetuksen JOPO-luokalle hakemisen prosessista (prosessikuvaus www.peda.net/lahti -sivustolla).

Oppilaat valitaan oppilaan ja huoltajan yhteisen hakemuksen ja haastattelun perusteella. Hakemukseen liitetään pedagoginen arvio tai pedagoginen selvitys. Oppilasta opettavat opettajat laativat pedagogisen arvion tai pedagogisen selvityksen. Tarvittaessa opettajat pyytävät konsultaatiota oppilaan asioissa kootun asiantuntijaryhmän muilta jäseniltä saadakseen kattavan kuvan oppilaan kokonaistilanteesta.

JOPO-luokalla opiskelevalla oppilaalla on saatavissa koulun oppilashuoltopalvelut.

Yhteistyötä oppilaan, huoltajan, JOPO-opettajan ja mahdollisten muiden tarvittavien oppilashuoltohenkilöiden kesken toteutetaan oppilaalle laadittuun oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin

kirjattujen toimien mukaisesti. Huoltajan tuki nuorelle on onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Opettaja toimii tiiviissä yhteistyössä muiden oppilaan koulunkäyntiä tukevien yhteistyötahojen kanssa.

Yhteistyö sairaalaopetuksen yhteydessä

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa tai esiopetuksen järjestämispaikassa, johon oppilas on otettu. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua.

Oppilaalla on omassa koulussaan käytössä kaikki koulun tukitoimet kolmiportaisen tuen mukaisesti. Mikäli oppilaan kohdalla opetus järjestetään oman koulun sijasta sairaalaopetuksessa, toteutetaan siirtyminen oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan, opetuksen järjestäjän, sairaalaopetusyksikön ja erikoissairaanhoidon moniammatillisessa yhteistyössä.

Sairaalaopetus on erikoissairaanhoidon yhteydessä annettavaa perusopetusta avo- ja osasto-oppilaille. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio.

Sairaalaopetuksessa tuetaan oppilaan koulupolkua. Nivelvaiheyhteistyö oppilaan oman koulun kanssa korostuu tulo- ja paluuvaiheessa. Oppilaan tukitoimien ja opetuksen järjestämiseksi järjestetään sairaalaopetuksen koordinoimana sekä tulo- että paluuvaiheessa verkostopalaveri, johon kootaan tarvittava oppilashuollollinen asiantuntijaryhmä. Oppilaan tulee voida palata siihen opetukseen, johon oppilas osallistui ennen siirtymistä sairaalaopetukseen.

Yhteistyön toteuttamista ohjaavat erilliset ohjeet nivelvaiheen prosessista (prosessikuvaus www.peda.net/lahti -sivustolla) oppilaan siirtyessä omasta lähikoulusta sairaalaopetukseen, sairaalaopetuksessa oloaikana toteutettava yhteistyö ja paluu takaisin lähikouluun.

Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitorangaistus tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto[28]. Tässä sovelletaan yksilöllisen oppilashuollon menettelyjä, eli opettaja huolehtii tiedonkulusta kodin ja koulun välillä sekä tarvittavin osin kokoaa moniammatillisen oppilashuoltoryhmän oppilaan tuen saannin varmistamiseksi. Koululla on oma, yhtenäinen ja sovittu käytäntö siitä, miten tilanteissa toimitaan.

Määräaikaisesta erottamisesta päättää Lahdessa sivistyslautakunta. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulaissa: Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimessa vastaavassa toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

---

28 Perusopetuslaki 36h §

Kuvaus koulun käytännöistä:

Kurinpitorangaistuksen (jälki-istunto) antanut opettaja kuulee oppilasta ja tiedottaa asiasta kotiin. Opetukseen osallistustumiseen epäämisestä jäljellä olevan työpäivän ajaksi päätää rehtori kuultuaan opettajaa ja oppilasta. Tarvittaessa luokanopettaja tai luokanvalvoja kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu[29]. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan.

Ryhmän koollekutsuja voi konsultoida tarvittaessa rehtoria ja/tai tarvittavia oppilashuollon palveluiden edustajia ennen asiantuntijaryhmän kokoamista mm. ryhmän kokoonpanosta. Ennen monialaisen asiantuntijaryhmän jäseneksi nimeämistä tulee koollekutsujan sopia oppilaan ja huoltajan kanssa asiantuntijaryhmän kokoonpanosta. Huoltajan suostumus tulee olla kirjattuna koulun sopimalla tavalla (Wilma, lomake tms.). Mikäli monialaiseen asiantuntijaryhmään kutsutaan koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja, tarvitaan oppilaalta / huoltajalta kirjallinen suostumus (suostumus asian käsittelyyn monialaisessa asiantuntijaryhmässä -lomake www.peda.net/lahti -sivustolla). Pääsääntöisesti huoltaja ja/tai oppilas osallistuvat asiantuntijaryhmän työskentelyyn.

Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö tiedottaa opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitut järjestelyt tarvittaville henkilöille, esimerkiksi rehtorille.

Koulun kuvaus asiantuntijaryhmän kokoamisesta ja kokoontumisesta:

Luokanopettaja tai luokanvalvoja keskustelee huolen herättyä oppilaan kanssa ja tarvittaessa ottaa yhteyttä kotiin. Tarvittaessa voi konsultoida oppilashuoltoryhmän jäseniä esimerkiksi konsultointiajalla ja kysyä neuvoa esimerkiksi siihen, keitä monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen olisi hyvä osallistua. Yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa luokanopettaja tai luokanvalvoja alkaa koota monialaisen asiantuntijaryhmän kokousta ja sopii paikallaolijoista.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisen alussa pyydetään huoltajan ja oppilaan allekirjoitukset suostumuslomakkeeseen, johon merkitään paikkaolijat. Suostumuslomakkeeseen merkitään vastuuhenkilö (esimerkiksi luokanopettaja tai luokanvalvoja), jolta rehtori voi pyytää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Kokoontumisesta täytetään myös oppilashuoltokertomus. Kirjallinen suostumus ja oppilashuoltokertomus toimitetaan rehtorille.

29 Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Oppilashuoltokertomukset laaditaan liitteenä olevan rungon mukaisesti ja säilytetään rekisteriselosteessa kuvatulla tavalla. Oppilas ja asian käsittelyssä olleet sitoutuvat yhteisesti sovittuihin toimenpiteisiin esim. allekirjoittamalla oppilashuoltokertomuksen. (oppilashuoltokertomuslomake www.peda.net/lahti -sivustolla)

Kuvaus koulun käytännöistä:

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisen alussa pyydetään huoltajan ja oppilaan allekirjoitukset suostumuslomakkeeseen, johon merkitään paikkaolijat. Suostumuslomakkeeseen merkitään vastuuhenkilö (esimerkiksi luokanopettaja tai luokanvalvoja), jolta rehtori voi pyytää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Kokoontumisesta täytetään myös oppilashuoltokertomus. Kirjallinen suostumus ja oppilashuoltokertomus toimitetaan rehtorille.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisopalvelut, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

Keskeistä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä on varmistaa oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Oppilaalla, huoltajilla ja jokaisella oppilasta tukevalla taholla on selkeä kuva siitä, miten ja kenen kanssa oppilaan asioita edistetään. Toimivan yhteistyön lähtökohtana on

oppilaan, perheen ja toimijoiden keskinäinen arvostus. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista.

Koulun ulkopuoliset palvelut ja yhteistyökumppanit on kuvattu Lahden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä toteutettavaa yhteistyötä oppilaan, huoltajan, koulun sekä koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa ohjaavat oppilashuoltotyön prosessikuvaukset sekä toimijoiden laatimat ohjeistukset yhteistyön käytänteisiin. Yksittäistä oppilasta koskevassa oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia koulun ulkopuolisia tahoja tai oppilaan läheisiä. Tällaisia koulun ulkopuolisia tahoja voivat olla mm. erikoissairaanhoito ja lastensuojelu. Lahdessa kirjallinen suostumus pyydetään oppilashuollollisessa työssä olevia asiakirjoja ja lomakkeita käyttäen. Työnjako kirjallisen suostumuksen pyytämiseen sovitaan yksittäisen oppilaan asian käsittelyyn koottavan asiantuntijaryhmän kesken.

Oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta on tärkeää jakaa tietoa huoltajien ja niiden toimijoiden kanssa, jotka tukevat oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Mikäli oppilasta tuetaan koulun ulkopuolisten toimijoiden taholta (esim. lastensuojelu, erikoissairaanhoito), yhteistyön ja tiedon jakamisessa on hyvä hyödyntää mm. verkostotapaamisia kokonaistilanteen kartoittamiseksi. Tarkoituksena on koota oppilaan tukemisen kannalta keskeiset toimijat yhteen. Näin voidaan välttää mm. päällekkäisiä tukitoimia ja suunnitella oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisimmat toimet hänen tukemisekseen. Keskeistä on sopia yhdessä työnjaosta jatkotoimenpiteiden suhteen sekä seuraava tapaaminen seurannan varmistamiseksi. Verkostotapaamisten koollekutsumisen työnjaosta sovitaan koulun oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän kesken.

Koulussa voi työskennellä määräaikaisesti erilaisia hanketyöntekijöitä tai esim. nuorisotyöntekijöiden työstä osa voi tapahtua koulun tiloissa. Yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä varmistetaan, että työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken on selkeä. Työ suunnitellaan aina koulun henkilöstön kanssa siten, että se tukee hyvinvointia edistävää toimintaa.

Poliisin kanssa yhteistyö näkyy erityisesti koulupoliisitoiminnassa. Jokaiselle koululle on nimetty koulupoliisi, joka tekee koulutus- ja valistustyötä kouluissa. Koulupoliisijärjestelmän tarkoituksena on lisätä koulujen ja poliisin välistä yhteistyötä. Valvonta- ja järjestystehtävien lisäksi nimikkopoliisi voi esimerkiksi opettaa liikenne- ja laillisuusasioita sekä olla mukana oppilashuollon työryhmässä ja vanhempainilloissa. Koulu tekee yhteistyötä poliisin kanssa tarpeen mukaisesti myös tilanteissa, joissa oppilaan turvallisuus on vaarantunut. Yhteistyötä ohjaavat koulun toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Kuvaus koulun oppilashuollollisesta yhteistyöstä ulkopuolisten toimijoiden kanssa:

Yksittäisen oppilaan tueksi koottavaan asiantuntijaryhmään voi oppilaan ja huoltajan suostumuksella osallistua myös koulun ulkopuolisia tahoja, kuten lastensuojelun tai erikoissairaanhoidon toimijoita.

Tiirismaan koululla on viikoittain koulunuorisotyöntekijä. Koulupoliisin kanssa tehdään säännöllistä ennaltaehkäisevää yhteistyötä, kuten liikenne- ja laillisuusvalistusta. Osa oppilaista käy tutustumiskäynnillä Käräjäoikeudessa. Teemapäivinä tehdään yhteistyötä esimerkiksi Pelastuslaitoksen kanssa.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa [30]

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiksi. Suunnitelmassa kuvataan:

Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä suunnitellaan yhteistyössä oppilaiden kanssa. Oppilashuoltosuunnitelman laatimiseen osallistuvat myös oppilaskunnan edustajat. Luokkien käsittelyssä voidaan tehdä oppilaille kyselyitä ja kutsua oppilaita mukaan oppilashuoltoryhmään.

Vanhemmilta kerätään tietoa ja mielipiteitä luokkien ja kouluyhteisön toiminnasta vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa ja kyselyiden avulla. Koulun oppilashuoltosuunnitelma tehdään yhteistyössä koulun vanhempien, esim. vanhempainyhdistyksen edustajien kanssa.

Yksilökohtaisen oppilashuoltotyön suunnittelu tapahtuu aina yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Oppilas, huoltaja, opettaja tai oppilashuollon palveluiden edustaja sopivat yhdessä, ketkä osallistuvat monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen, joka toteutetaan mahdollisimman pienellä kokoonpanolla. Oppilas on mukana kokouksessa, ellei sitä katsota oppilaan kehitykselle haitalliseksi tai ellei se ole käytännön syistä mahdotonta järjestää.

Kuvaus koulun toimintatavoista oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi:

Oppilashuoltosuunnitelmaa on tehty yhteistyössä vanhempainyhdistyksen sekä oppilaskunnan edustajien kanssa.

Luokkia käsittelevissä yhteisöllisissä oppilashuoltoryhmän kokouksissa käsitellään luokan oppilaiden täyttämien kyselyiden tuloksia. Kokouksiin osallistuu luokanvalvojan lisäksi muutama oppilas.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja[31]. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Koulu tiedottaa monipuolisesti oppilashuollon käytännöistä ja oppilashuoltopalveluihin hakeutumisen periaatteista. Tiedotuskanavat ovat ensisijaisesti sähköiset välineet (Wilma, www.peda.net/lahti -sivusto) sekä kirjalliset ilmoitukset ja tiedotteet mm. terveydenhoitajan tiloissa ja koulun ilmoitustaululla. Vanhempainilloissa tiedotetaan vanhempia oppilashuollon palveluista ja prosesseista. Luokanopettajat huolehtivat luokkakohtaisesta tiedottamisesta.

30 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

31 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

Oppilashuoltoryhmä tekee yhteistyötä koulun oppilaskunnan edustajien kanssa luokkakohtaisesti sekä oppilaskunnan hallituksen kanssa koko koulun tasolla. Koulun vanhempainyhdistys voi osallistua yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitteluun.

Koulukohtainen prosessikuvaus siitä, miten oppilashuollon yhteistyö huoltajien ja oppilaiden kanssa järjestetään. Miten luodaan toimivat käytännöt siihen, että saadaan kerättyä oppilaiden mielipiteitä, ajatuksia ja ratkaisuehdotuksia kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi:

Oppilashuollon toiminnasta ja palveluista tiedotetaan mm. vanhempainilloissa, Tipalapassissa, koulun kotisivuilla, Wilman kautta ja oppitunneilla

Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä tehdään yhteistyössä oppilaskunnan ja luokkien edustajien kanssa.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen [32]

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista[33].

Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi[34]. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta[35].

Kuntakohtainen oppilashuoltoryhmä johtaa, ohjaa, seuraa ja arvioi koulukohtaista oppilashuoltotyötä. Lisäksi kuntakohtainen oppilashuoltoryhmä laatii vuosittain oman toimintasuunnitelman, jossa määritetään painopistealueet kunta- ja koulukohtaisen arviointitiedon perusteella seuraavalle toimintakaudelle.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä laatii oppilashuoltosuunnitelman, jossa kuvataan seurattavat toimenpiteet ja toimintatavat, joiden toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain kevätlukukauden päättyessä.

Lahdessa on tähän mennessä seurattu ja toteutettu esimerkiksi varhaista puuttumista oppilaiden poissaoloihin. Malli on otettu käyttöön kaikissa kouluissa, ja sen vaikuttavuutta on seurattu kuntakohtaisessa oppilashuoltoryhmässä. Muita seurattavia kokonaisuuksia voi jatkossa olla esimerkiksi yhteisten toimintatapojen luominen kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemiseen ja puuttumiseen Lahden kouluissa tai sen seuraaminen, miten yksilökohtainen oppilashuolto pystyy noudattamaan lain edellyttämiä määräaikoja.

---

32 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

33 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

34 Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

35 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.

Oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonta toteutetaan siten että esi- ja perusopetuksen ja toisen asteen kuntakohtaiset oppilashuoltoryhmät kokoontuvat yhdessä 1-2 kertaa lukuvuodessa.

Kuvaus koulun käytännöistä:

Oppilashuoltosuunnitelmaan kirjattujen toimintatapojen toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain ainakin kevätlukukauden päätteeksi. Arvioinnissa hyödynnetään myös oppilaille suunnattujen kyselyiden tuloksia (esimerkiksi Kiva-koulukysely)